

Monumentnummer*: 46509

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **20 augustus 1991**
Kadaster deel/nr **82950/15**

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Amsterdam		Amsterdam		Noord-Holland			
Straat*	Nr*	Huisletter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Herengracht	482			1017 CB	Amsterdam		
Vijzelstraat	32			1017 HL	Amsterdam		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Amsterdam	I				8025		

Omschrijving**

Omvangrijk, plat afgedekt KANTOORGEBOUW van tien bouwlagen waarvan de bovenste twee lagen telkens terugspringen, en met ritmisch gemodelleerde gevels door het gebruik van pilasters, erkers, nissen en hoekvullingen, en door de toepassing van afwisselend baksteen en graniet in een blok- en bandpatroon en geometrische ornamenten op een hoge seymieten sokkel, geconstrueerd met behulp van een betonskelet, waarbij de kolommen afwisselend vierkant en achthoekig zijn en ritmisch, op basis van een modulus-schema zijn verdeeld zodanig dat twee open lichthoven in het midden over alle verdiepingen mogelijk zijn; het geheel ontworpen door K.P.C. de Bazel, met medewerking van C. van der Linden en A.D.N. van Gendt, ten behoeve van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, en gebouwd in 1919-'26.

De circa 100 m. lange voorgevel aan de zijde van de Vijzelstraat bevat vijf erkerachtige uitbouwen waarin de vensters, evenals in de tussenliggende partijen telkens in groepen van vier gekoppeld zijn; in het midden de ingang met de door J. Mendes da Costa beeldhouwde personificaties van Azie en Europa te weerszijden van de dubbele bronzen deuren, en op de vierde verdieping een beeldengroep voorstellende J.P. Coen, H.W. Daendels en J.B. van Heutsz, ontworpen door H.A. van den Eynden; terzijde van de laatste erkers twee voormalige winkels; op de hoek met de Herengracht een beeldhouwwerk van L. Zijl met een personificering van de Scheepvaart en op de hoek met de Keizersgracht een beeldhouwwerk van J. Mendes da Costa, voorstellende de Nijverheid en Handel. De circa 32 m. lange gevel aan de Herengracht telt zeven traveeën, elk gevuld met twee gekoppelde vensters per bouwlaag, en een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

erkerachtige uitbouw boven de terzijde geplaatste dienstingang. De iets smallere gevel aan de Keizersgracht bezit rechts de voormalige publieke ingang naar de safe-deposit - voorzien van dubbele bronzen deuren in een door De Bazel ontworpen geometrische omlijsting met gestyleerde waakdier-kop - en links een dienstingang. De soberder uitgevoerde achtergevel bevat twee uitspringende hoge trap/liftoorens aan de uiteinden, waartussen zeven erkers met telkens drie gekoppelde vensters boven de parterre - waarin zestien maal twee gekoppelde vensters - zijn aangebracht.

Inwendig wordt de hoofdruimte bepaald door de aanwezigheid van de twee centrale lichthoven - die in oorsprong alleen door een glazen tussenvloer bij de derde verdieping werden onderbroken en die door twee in schildkapvorm geconstrueerde glaskappen worden overdekt - en door de betonskelet-constructie die zich alom presenteert in de geprofileerde balken en kolommen. In de hoofdruimte en in het trappenhuis zijn nog ten dele de (opnieuw gelegde) veelkleurige tegelmozaïekvloeren aanwezig waarvan het geometrische/meanderende patroon is geïnspireerd op het oorspronkelijk door De Bazel ontworpen stramien. Tevens resteren nog grotendeels de houten lambriseringen - bestaande uit panelen waarin een zandlopermotief is verwerkt en voorzien van profiellijsten - in de centrale trappenhal, in de galerijen rondom de lichthoven en in de op de tweede verdieping aan de achterzijde gesitueerde directiekamers, alwaar tevens nog de oorspronkelijk stuc-plafonds - met voor het werk van De Bazel typerende geometrische motieven - bewaard zijn gebleven.

De op de hoek met de Keizersgracht gesitueerde vergaderzaal bevat enkele interieur-onderdelen die afkomstig zijn uit het tevoren bij de N.H.M. in gebruik zijnde pand Herengracht 466, bestaande uit 18e-eeuwse behangselschilderingen met landschappelijke voorstellingen, een schouw met spiegel, en een stuc-plafond. Op de directieverdieping resteert nog de oorspronkelijke, centraal gesitueerde bodenloge, alsook de voor dit kantoor ontworpen houten telefoon-cel-aanbouwen, aan de korte zijden. De aan de achterzijde in het midden gelegen grote vergaderzaal bevat een zestal door A. Derkinderen ontworpen glas-in-loodramen, blijkens de randtekst aangeboden door de eigenaren van suikerplantages op Java in 1924, met voorstellingen van het Licht, de Goede Raad, de Oprechtheid, de Offervaardigheid, de Rust, de Vrede, terwijl in de erker aan de andere lange zijde de door De Bazel ontworpen smeedijzeren haard en ceramische klok zijn aangebracht.

In de centrale trappenhal aan de voorzijde bevinden zich voorts nog de door A. Derkinderen ontworpen en door J. Nicolas voltooide glas-in-lood-ramen die in vier langgerekte smalle stroken zijn aangebracht over vele verdiepingen, met voorstellingen ontleend aan de klassieke mythologie - zoals de geschiedenis van Philoemon en Baucis - en aan vaderlandse legendes - zoals de geschiedenis van het Vrouwtje van Stavoren - en dan de vier elementen, dan wel geïnspireerd door sociale problemen - zoals werkloosheid, armoede, ontaarding, bedeling - of algemene idealen - zoals tronende arbeid, vrede, harmonie, welvaart. In de lichthal en in de trappenhal zijn voorts nog ten dele de ceramische omlijstingen van de luchtroosters bewaard gebleven met een geometrisch, op kruisvormen geïnspireerd patroon die evenals de zeer expressionistisch getinte ceramische klokken door De Bazel zijn ontworpen voor dit kantoorgebouw.

Eerste grootschalige kantoorgebouw in Amsterdam - tot stand gekomen in samenhang met de verbreding van de Vijzelstraat - van zeer karakteristieke, zorgvuldig gedetailleerde architectuur, weloverwogen gecomponeerd op basis van een proportieschema met een symmetrische aanleg; hoogtepunt in het oeuvre van De Bazel, met voor diens werk kenmerkende toepassing van blokken en banden in de buitengevel en van geometrische ornamentiek zowel in het exterieur als in het interieur alsook van een in de totale compositie geïntegreerde inrichting met speciaal ontworpen lambriseringen, deels herlegde tegelvloeren, stuc-plafonds, ceramische luchtrooster-omlijstingen en klokken, smeedijzeren haard, bodenloge en telefooncelombouwen; tevens van belang wegens de verwerking van aan het werk van de Amerikaanse architecten L. Sullivan en F.L. Wright verwante architectuurvormen, in het bijzonder de open lichthof-

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

constructie en de detaillering van het exterieur met blokken en banden in ander materiaal en geometrische ornamentiek en met terugspringende hoeken, alsook wegens de voor de tijd kenmerkende veelvuldige toepassing van allegorische voorstellingen in beeldhouwwerk en glas-in-loodvensters, ontworpen door destijds vooraanstaande kunstenaars.

Kantoorgebouw zowel uitwendig als inwendig van algemeen belang wegens bijzondere kunst- en architectuur-historische waarde en uit oogpunt van de stedenbouwkundige ontwikkeling van de Amsterdamse binnenstad, waarvan -ter uitwerking van de in het Koninklijk Besluit van 12 oktober 1984, nr. 53 overwogen algemene afspraken met het doel een snelle en verantwoorde aanpassing van het gebouw aan wisselende eisen mogelijk te maken- het inwendige dat, naast de hoofdstructuur, bij wijziging vergunning ingevolge artikel 11 van de Monumentenwet 1988 behoeft met een lijn is omgeven op de van dit besluit deel uitmakende en gewaarmerkte tekeningen met de nummers 01 en 6.1940.L99-1 t/m 6.1940.L99-8.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Functie

Kantoorgebouw